Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Právní úprava invazivních nepůvodních druhů v Evropské unii

Studentská vědecká odborná činnost

2011 Autor: Vojtěch Bašný

IV. ročník SVOČ Konzultant: JUDr. Voječh Stejskal PhD.

Obsah

1. **Úvod do problematiky invazivních nepůvodních druhů**
2. **Mezinárodní úprava invazivních nepůvodních druhů**
3. **IAS a regionální úmluvy v rámci EU**
4. **Nezbytnost právní úpravy invazivních nepůvodních druhů na úrovni EU**
5. **Závěry a doporučení**
6. **Seznam použité literatury**

1.Úvod do problematiky invazivních nepůvodních druhů

Právní úprava invazivních nepůvodních druhů (IAS – invasive alien species) na úrovni Evropské unie, se jeví jako nezbytná, protože IAS představují v současnosti významnou a rychle rostoucí hrozbu pro biologickou rozmanitost v Evropě. Obecně je můžeme definovat jako *„druhy, jejichž pronikání a šíření může ohrozit biologickou rozmanitost nebo mít jiné nepředvídané důsledky*“[1]. Příchod nových druhů do ekosystémů je přírodní fenomén a mnoho druhů s ním spojuje růst svých populací a chrání se tak před extinkcemi. Geografické vzdálenosti a přírodní překážky dříve fyzicky bránily pohybu druhů na větší vzdálenosti a přispívali tak k jejich evoluci a ekosystému v určitém stupni izolace. Druhy žijící v této izolaci musely projevit svou schopnost adaptace na nové podmínky, a tím se umožnil rozvoj regionálně odlišných rostlin a živočichů. Tento proces obohacoval biologickou rozmanitost po miliardy let. Mezinárodní obchod, cestovní ruch a přeprava zboží tyto přírodní hranice smazaly a jednotlivé druhy tak mohou pronikat, buď náhodně nebo záměrně, do ekosystémů velmi vzdálených od místa jejich přirozeného výskytu. Mnoho nepůvodních druhů se nedokáže přizpůsobit novým životním podmínkám a rychle zanikají, ale existují i druhy, které jsou zde životaschopné a na daném území zdomácní. V mnohých případech se ani tyto druhy dále nerozšiřují, nebo se rozšíří do již člověkem přeměněných stanovišť a neohrozí tak původní ekosystémy. Problémy s nepůvodními druhy vznikají až tehdy, pokud se dostanou z těchto kontrolovaných a vyhrazených lokalit do nových biotopů, kde původní faunu a flóru vytlačují, a pro svou škodlivost se z nich stávají invazivní nepůvodní druhy. Ke způsobům, kterými ovlivňují místní ekologii, patří: boj o potravu a stanoviště s původními druhy; měnící se ekosystémové struktury; hybridizace s původními druhy; přímá toxicita; schopnost přechovávat parazity a přenášet patogeny; narušení procesu opylování v důsledku ohrožení místních druhů včel[2]. Doposud odděleně žijící druhy se tak dostávají do vzájemného přímého kontaktu a probíhá mezi nimi konkurenční boj o vzácnou potravu a přírodní stanoviště. Původní druhy jsou sice imunní vůči místním škůdcům či chorobám, ale ve vztahu k cizím organismům mají často jen slabé obranné látky, nebo nemají dokonce žádnou přirozenou obranu a mohou tak být doslova vyhubeny. Obdobně se mohou zvířata nebo hmyz, které ve svém vlastním prostředí mají přirozené nepřátele, v novém prostředí, kde tato přirozená kontrola chybí, rychle rozmnožit a vytlačit původní druhy. Darwinova teorie přirozeného výběru ukázala, že během několika staletí či tisíciletí získají převahu nejsilnější druhy. Dnešní

[1]Úmluva o biologické rozmanitosti: Hlavní zásady pro prevenci, šíření a zmírňování vlivů cizích invazivních druhů, které ohrožují ekosystémy, přírodní stanoviště nebo druhy, přiložené k rozhodnutí VI/23 (Haag, duben 2002)
[2] [2] KOM (2008) 789 v konečném znění 3.3

mobilita vede k tomu, že se druhy, jež si navzájem konkurují, dostávají do vzájemného kontaktu nebývalou rychlostí a nepřirozeným způsobem.[3]

Dopady invazivních nepůvodních druhů byly popsány i v dokumentu *"Posouzení ekosystémů na konci tisíciletí"* (Millenium Ecosystem Assesment)[4]. Tento dokument z roku 2005 byl vypracován na popud generálního tajemníka OSN a zařadil invazivní nepůvodní druhy mezi pět největších hrozeb pro světovou biologickou rozmanitost. Za další přímé hrozby pro biologickou rozmanitost byly označena změna klimatu, stanoviště, neúnosné využívání zdrojů a znečištění. Právě tyto faktory zároveň celosvětově přispívají k šíření IAS, protože nabourávají ekosystémy a oslabují původní druhy, které pak nejsou schopny obstát v konkurenci s IAS.

Dopady klimatických změn, jako globální růst teplot nebo změny v koncentraci oxidu uhličitého v atmosféře, mění místa distribuce výskytu jednotlivých druhů a otevírají nepředvídatelné cesty pro šíření IAS. Ztráty biologické rozmanitosti na úrovni ekosystémů, druhů i genů vyvolávají obavy nejen vzhledem k významné vnitřní hodnotě přírody, ale i z toho důvodu, že vedou k úbytku „ekosystémových služeb", které poskytují přírodní systémy. Uvedené služby zahrnují produkci potravin, vláken a léků, regulaci ovzduší a klimatu, uchování úrodnosti půdy a koloběh živin. V této souvislosti je zájem o biologickou rozmanitost nedílnou součástí udržitelného růstu a podporuje konkurenceschopnost, růst a zaměstnanost, jako i lepší životní podmínky. Již ve zmíněném dokumentu "Posouzení ekosystémů na konci tisíciletí" bylo zdůrazněno, že většina takových služeb je na ústupu, a to na úrovni EU i v celosvětovém měřítku. V Posouzení bylo uvedeno, že lidstvo utrácí přírodní kapitál Země, a tím ohrožuje schopnost ekosystémů přinášet užitek i budoucím generacím.[5]

2. Mezinárodní úprava invazivních nepůvodních druhů

Protože jsou invazivní nepůvodní druhy považovány za jeden z hlavních faktorů úbytku biologické rozmanitosti, věnuje se jim na mezinárodní úrovni velká pozornost. V rámci globalizovaného světa a mezinárodního obchodu nabývá jejich šíření stále větší intenzity i rychlosti. Invazivní nepůvodní druhy pronikají nepozorovaně přes hranice mnoha států a jejich šíření je často velmi těžké odhadnout. Mezinárodní úprava je důležitá pro posílení spolupráce mezi jednotlivými státy, mezinárodními i dobrovolnickými organizacemi.

[3] Invazivní nepůvodní druhy, Fact scheet, Evropská komise, Květen 2009, CS
[4] http://www.maweb.org
[5] KOM(2006) 216 v konečném znění

Spolupráce je především nutná pro vytváření společných strategií a politik pro boj s IAS, protože opatření na národní úrovni jsou často nedostačující, kvůli přeshraničnímu vlivu IAS. Jako velmi účinný prostředek pro boj proti IAS, se ukázalo vytváření mezinárodních databází poskytujících souhrnné informace o invazivních druzích, které slouží jako základní kameny pro vytváření úspěšných politik. Evropská unie, která nyní stojí před výzvou vytvořit vlastní ucelenou strategii proti IAS, by měla vycházet z mezinárodních úprav a rozhodnutí, neboť tak může využít doposud nashromážděné vědecké poznání, a v neposlední řadě může při využití stávajících mechanismů ušetřit náklady na exekuci strategie. Problematika IAS je průřezovým tématem, a proto ji můžeme najít v mnoha mezinárodních úmluvách s rozdílným předmětem ochrany, avšak musíme uvést ty, které jsou pro EU významné, nebo se jejich opatření projevily jako nejúčinnější.

Úmluva o biologické rozmanitosti[6]

Základním kamenem pro mezinárodní úpravu IAS je Úmluva o biologické rozmanitosti (Convention on Biological Diversity, CBD), která byla přijata na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji 5. Června 1992 v brazilském Rio de Janeiru a v platnost vstoupila již 29.12.1993. Od svého počátku si předsevzala naplňování tří hlavních cílů, kterými jsou 1) ochrana biologické rozmanitosti na všech jejích úrovních, udržitelné využívání jejích složek, 2) přístup ke genetickým zdrojům, 3) spravedlivé a rovnocenné rozdělování přínosů plynoucích z jejich využívání. Úmluva CBD začleňuje problematiku IAS do všech svých programů na ochranu biodiverzity a tvoří tak rámcový dokument pro problematiku IAS. Na její půdě vznikají důležité zásady a mezinárodní dohody, které mají za cíl dosáhnout posílení prevence a omezit dopady IAS. Právě v oblasti IAS má výrazný vliv na legislativu Evropské unie i jednotlivých členských států, které patří mezi její smluvní strany.

Úmluva CBD zařadila úpravu invazivních nepůvodních druhů do článku 8, který pojednává o ochraně „in situ". Článek 8. písmeno h) zavazuje smluvní strany, že pokud to bude vhodné a možné: Nebudou vysazovat a budou kontrolovat nebo vyhubí ty cizí druhy, které ohrožují ekosystémy, přírodní stanoviště nebo druhy. Nejvýznamnějším krokem bylo však stanovení hlavních zásad v boji proti IAS , které byly přijaty v rámci Haagské konference stran v roce 2002.[7] Evropská unie čerpá z těchto zásad a přijímá je do svých politik a strategii řešení v rámci problematiky IAS. Za největší přínos považuje „třístupňový hierarchický přístup",

[6] http://www.cbd.int/, http://chm.nature.cz/

[7] Úmluva o biologické rozmanitosti: Hlavní zásady pro prevenci, šíření a zmírňování vlivů cizích invazivních druhů, které ohrožují ekosystémy, přírodní stanoviště nebo druhy, přiložené k rozhodnutí VI/23 (Haag, duben 2002)

který podporuje opatření založená na 1) prevenci, 2) rychlém zajištění a eradikaci, 3) kontrole a dlouhodobém omezení. Tento přístup se týká nových výskytů a kontroly zdomácnělých invazivních druhů a EU ho považuje za odraz vědeckého a politického konsensu, že prevence je obecně z hospodářského hlediska mnohem efektivnější, a pro životní prostředí mnohem vhodnější než následná opatření. Pokud však již došlo k zavlečení IAS, hospodářsky nejúčinnějšími způsoby jak zabránit zdomácnění a dalšímu šíření, je včasné zjištění a rychlá eradikace, spolu s včasným varováním a výměnou informací. Není-li eradikace možná, je potřeba provádět kontrolu a/nebo omezující opatření[8]. Na konferenci smluvních stran v Haagu byla přijata taktéž definice IAS, která je označuje za *„druhy, jejichž pronikání a/nebo šíření může ohrozit biologickou rozmanitost nebo mít jiné nepředvídané důsledky.“* Tato definice je široce přijímána jak Evropskou unii, tak jednotlivými členskými státy. Nedostatkem definice je, že se primárně zaměřuje na ochranu biodiverzity a explicitně do sebe nezahrnuje IAS, které negativně ovlivňují ekonomiku a lidské zdraví. Nejnovější rozhodnutí CBD pojednávající o ekosystémových službách nám dává najevo, že i tyto dva aspekty mohou a musí být zohledňovány ve strategiích proti škodlivým efektům IAS. V Evropské unii bude velmi těžkým úkolem nejen sjednocení definic, ale samotné označování jednotlivých druhů za IAS v členských státech, neboť jeden druh může být na území jednoho členského státu původní a v jiném může být druhem nepůvodním a potenciálně invazivním. Evropská unie by tedy měla přihlížet k biogeografickému výskytu druhů, který nerespektuje politické ani administrativní hranice[9].

Problematikou IAS se zabývalo i 10. zasedání Konference stran úmluvy CBD, které se konalo v říjnu 2010 v japonském městě Nagoya. Mezi závěry Konference patří přijetí nového globálního Strategického plánu Úmluvy na období 2010-2020[10], do kterého byly zahrnuty i "*Cíle pro biologickou rozmanitost z Aishi*". Tyto cíle obsahují závazek, že do roku 2020 budou všechny IAS a jejich cesty šíření identifikovány a seřazeny podle stupně důležitosti. Nejvíce prioritní IAS budou pod kontrolou a budou eradikovány, a budou zavedena opatření ohledně způsobů jejich šíření, aby se zamezilo jejich introdukci a usazování. Významným úspěchem bylo přijetí samostatného rozhodnutí pojednávajícího o IAS[11]. Rozhodnutí vyzdvihuje kritickou důležitost spolupráce mezi jednotlivými regiony v oblasti IAS, zvláště

[8] KOM (2008) 789 v konečném znění
[9] Assesment to support continued development of the EU Strategy to combat invasive alien species. Institute for European Environmental Policy, November 2010, str. 74 - 75
[10] COP 10 Decision X/2, CBD
[11] COP 10 Decision X/38, CBD

pak při posilování odolnosti ekosystémů vůči vlivům globálního oteplování. Uznává IAS jako hrozbu pro biologickou rozmanitost a vyzývá k prosazování principu předběžné opatrnosti při introdukci, usazování a šíření IAS. Princip předběžné opatrnosti by měl brán v úvahu především v oblasti zemědělství a produkci biomasy, obzvláště při produkce výrobních surovin pro biopaliva.

IPPC a OIE

Protože je termín IAS dost široký, můžeme do něj zahrnout i nemoci zvířat a škůdce rostlin, neboť IAS mohou být jak přenašeči, tak přímo patogeny a škůdci. Při přípravě opatření proti IAS tedy může Evropská unie vycházet z mezinárodních standardů, které byly přijaty v rámci Světové Organizace pro ochranu zdraví zvířat a na základě Mezinárodní úmluvy o ochraně rostlin (*International Plant Pretection Convention*, *IPPC*) z roku 1952. Světová organizace pro ochranu zdraví zvířat (*The World Organisation for Animal Health*, *OIE*) je významnou mezinárodní institucí, která byla založena v roce 1924 za účelem ochrany a tvorby zdraví zvířat, a to především v oblasti infekčních nemocí. Organizace OIE prostřednictvím kodexů pro zachování zdraví zvířat a především pomocí systému včasného předchází šíření nemocí v rámci mezí, které představují riziko pro zvířata a lidi[12]. Celý systém je zaměřen na ochranu hospodářských zvířat, ale v posledních letech stoupají případy, kdy se na seznam nemocí dostávají i nemoci škodlivé pro volně žijící druhy. Toto souvisí s novým mandátem OIE, který si klade za cíl zlepšení celosvětového zdraví zvířat a ochranu biologické rozmanitosti. Při naplňování tohoto mandátu bude muset ve svých rozhodnutích zohlednit i problematiku IAS, neboť IAS budou stále ve větší míře představovat zdroj patogenů jak pro domácí živočichy, tak pro volně žijící živočichy a biodiverzitu. Tyto otázky OIE představila jako hlavní téma na své konferenci, která se konala únoru 2011 v Paříži a zabývala se riziky šíření nemocí pro zvířata a ekosystémy[13]. Mezinárodní úmluva IPPC, jejímž signatářem je i ČR, se týká rostlinolékařské péče a její hlavním cílem je zabránit rozšíření a zavlečení škůdců rostlin a rostlinných produktů. Již v roce 2002 svolala ad hoc panelovou diskuzi, jenž se zabývala identifikací IAS rostlin a posléze je zařadila na svůj seznam pro oznamování na Alert list, který obsahuje seznam škůdců a má včasně varovat jednotlivé státy[14]. Evropská unie může tedy čerpat z této databáze, ale i z rostlinolékařských opatření, které IPPC přijímá pomocí své

[12] Assesment to support continued development of the EU Strategy to combat invasive alien species. Institute for European Environmental Policy, November 2010
[13] http://www.oie.int/
[14] https://www.ippc.int/
http://www.eppo.org/QUARANTINE/Alert_List/alert_list.htm

regionální Evropské a Středozemní organizace pro ochranu rostlin (EPPA), jejíchž jednání se EU účastní jako pozorovatel.

Ramsarská úmluva

Úprava IAS samozřejmě nemůže chybět ani v rámci Ramsarské úmluvě na ochranu mokřadů z roku 1975, jejímž cílem je ochránit ekonomické, vědecké a kulturní hodnoty těchto křehkých systémů, jejichž ztráta by byla nenahraditelná. Na sedmé konferenci smluvních stran z roku 1999 byla přijata rezoluce zaměřená na IAS[15], ve které jsou IAS uznány za významnou hrozbu pro mokřady a pro jejich druhy. Zároveň vyzdvihuje potřebu prevence a včasné intervence, které se jeví jako nejúčinnější i ekonomicky nejvýhodnějšími prostředky. Obsahuje i závazek do budoucna začlenit prvky ochrany před IAS do plánované péče o mokřady a členské strany vyzývá k vytváření seznamů IAS, jenž ohrožují tyto ekosystémy.

CITES

Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (*Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, CITES*) je zaměřena na ochranu biodiverzity a pomocí svých orgánů vytvořila celosvětovou síť, která pomocí povolení kontroluje obchod s ohroženými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami. Předmětem ochrany dle CITES jsou vybrané chráněné druhy, které pokud splňují stanovené podmínky, jsou zařazeny do jednoho ze tří seznamů podle stupně svého ohrožení. Samotná CITES neobsahuje žádné specifické ustanovení o IAS, ale podle svého článku XIV. nebrání stranám přijmout předpisy omezující nebo zakazující obchod, získávání v držbu nebo přepravování druhů nezařazených v přílohách. Evropská unie tohoto ustanovení využila v nařízení Rady (ES č. 338/97)[16] a podle v článku IV tohoto nařízení může Komise vyhlásit pro dovoz do Společenství všeobecná omezení nebo omezení týkající se určitých zemí původu pro živé exempláře druhů, u kterých bylo zjištěno, že jejich zavedení do přírodního prostředí Společenství představuje ekologické ohrožení druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin ve společenstvích původních. Na základě tohoto nařízení byl zakázán a podroben kontrolním mechanismů CITES dovoz několika druhů (*např.: želvy nádherné, skokana volského,*

[15] Rezoluce VII.14.: Invazivní druhy a mokřady, http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-documents-resol-resolution-vii-14/main/ramsar/1-31-107%5E20830_4000_0__

[16] Nařízení Rady o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, ze dne 9. Prosince 1996

kachnice kaštanové), které představují ekologickou hrozbu. Za největší slabinu nařízení se považuje fakt, že členské státy stanovily inspekční postupy a kontrolní postupy, neexistují však postupy posouzení[17].

UNCLOS

Při zkoumání IAS a ochrany světové biodiverzity nemůžou být opomenuty ani mezinárodní úmluvy na ochranu vodního a mořské prostředí. Nejvýznamnější z nich je Úmluva OSN o mořském právu (*United Nations Convention on the Law of the Sea, UNCLOS*) z roku 1982, která byla přijatá v rámci Třetí konference o mořském právu a má mezi smluvními stranami aplikační přednost před Ženevskou úmluvou o mořském právu z roku 1958. UNCLOS, často označována jako ústava pro oceány, je považována jako jeden z nejucelenějších nástrojů mezinárodního práva a představuje obecný rámec pro veškerá moře a oceány. Stanovuje pravidla pro všechny aktivity v oceánech, a pro využívání jejich zdrojů včetně navigace a přeletů, průzkumu a těžby nerostů, zachování přírodního bohatství, znečišťování mořského prostředí, rybolovu a lodní přepravy. Úpravu IAS můžeme nalézt v části XII. UNCLOS, který je věnován ochraně a uchování mořského prostředí, jehož článek 196 zavazuje státy, aby ochraňovaly mořské prostředí před znečištěním IAS, které by mohlo přivodit jeho podstatnou a škodlivou změnu[18].

IMO a ICAO

V souvislosti s mezinárodní dopravou, umožňující ve velké míře šíření IAS, byly do boje proti nim zapojeny i dvě mezinárodní organizace a to Mezinárodní námořní organizace (*The International Maritime Organization, IMO*) a Mezinárodní organizace pro civilní letectví (*International Civil Aviation Organization, ICAO*). Nejvýznamnějším úspěchem v této oblasti bylo přijetí Mezinárodní úmluvy o kontrole a řízení balastové vody a sedimentů z plavidel (International Convention for the Control and Managment of Ships´ Ballast Water and Sediments), která byla přijata po více než 14 letech vyjednávání na půdě IMO v roce 2004 a očekává se, že do dvou let vstoupí v platnost. Lodě odebíraly vodu z oceánů a zaplavovaly své jednotlivé úseky pro dosažení stabilizace a lepší ovladatelnosti lodi. Spolu s vodou však byly odebrány i živočišné a rostlinné druhy, které se při vypouštění balastových vod

[17] KOM (2008) 789 v konečném znění 5.2

[18] Státy učiní veškerá nezbytná opatření k zabraňování, snížení a kontrole znečišťování mořského prostředí podléhajícího jejich jurisdikci anebo kontrole, které by bylo důsledkem použití technologií anebo úmyslného nebo náhodného zanesení cizorodých nebo nových druhů do určité části mořského prostředí a které by mohlo přivodit jeho podstatnou a škodlivou změnu.

v průběhu plavby dostávaly do nepůvodních stanovišť, kde mohly působit jako IAS. Oproti tomu jen částečné úspěchy přinesly Pokyny k prevenci před šířením IAS leteckou dopravou (*The Giudelines for Preventing the Transport and Introduction of Invasive Alien Species),* které byly přijaté v roce 2008 ICAO.

3. IAS a regionální úmluvy v rámci EU

V současné době existuje mnoho úmluv, jež jsou zaměřeny na ochranu evropské přírody a biologické rozmanitosti. Evropské úmluvy musejí reflektovat problém IAS, nejen proto, že se z IAS stalo světové téma, ale především proto, že se na jimi chráněných územích IAS vyskytují a představují velkou hrozbu. Mezi tyto úmluvy patří Úmluva o ochraně Alp (*Convention for the Protection of the Alps*), která je sice zaměřena jen na určitou část evropské přírody, ale v jejím protokolu O ochraně přírody nalezneme závazek států, že zajistí, aby nedocházelo k introdukci IAS. Úpravu této problematiky můžeme najít i v rámci dalších úmluv, jako například v Úmluvě o ochraně mořské přírody regionu baltického moře z roku a v Dohodě o africko-euroasijských vodních ptácích.

Bernská úmluva

Nejvýznamnější úmluvou v tomto směru je Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (*Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats*) z roku 1979. Úmluva byla sjednána v rámci Rady Evropy v Bernu (taktéž Bernská úmluva), a jejími členy jsou Evropská společenství, ale i 4 africké státy. Jejím základním účelem je ochrana planě rostoucích a volně žijících živočichů včetně míst jejich přirozeného výskytu a především posiluje spolupráci tam, kde je to důležité pro jejich zachování. Na základě této úmluvy vznikla i soustava Smaragd, do které byla zařazena zvlášť chráněná území prioritního zájmu. Ustanovení těchto lokalit celoevropského významu, označované jako oblasti zvláštního zájmu ochrany přírody, bylo v EU realizováno Směrnicí č. 92/43 EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Úpravu IAS v Bernské úmluvě můžeme najít v článku 11. 2b, podle něhož jsou smluvní státy zavázány přísně kontrolovat vysazování druhů, které nejsou v daném místě původní. Stálý výbor Bernské smlouvy již od konce 90. let přijímal doporučení týkající se IAS. První doporučení č. 57 z roku 1997 obsahovalo rámcové rozvinutí článku 11. 2b. Týkalo se sice základních definic, popisu problematiky a škodlivosti IAS, ale byly zde nastíněny i prioritní

cíle. Velice konkrétní pak bylo doporučení z roku 1999 (č. 97), které obsahuje seznam jednotlivých druhů IAS, které by měly být eradikovány[19].

Evropská strategie proti invazivním nepůvodním druhům

Nejvýznamnějším úspěchem Bernské úmluvy v oblasti IAS bylo přijetí Evropské strategie proti invazivním nepůvodním druhům (dále jen Strategie), ke konci roku 2003[20]. Strategie je dodnes nejkomplexnějším a nejucelenějším dokumentem, který upravuje problematiku IAS na evropském kontinentě. Jsou zde zdůrazněny dopady IAS nejen na biodiverzitu, ale i na lidské zdraví a evropskou ekonomiku. IAS jsou uznány jako globální problém, který lze řešit jen pomocí posílené spolupráce na mezinárodní, mezistátní i regionální úrovni. Význam spolupráce je v Evropě o to větší, protože zde existuje mnoho států se společnými hranicemi a odehrává se zde velká část světového obchodu. Strategie vychází i z opatření přijatých v rámci úmluvy CBD, a to především z hlavních zásad pro boj s IAS přiložené k rozhodnutí VI/23[21]. Přijímá tak třístupňový hierarchický přístup založený na 1) prevenci, 2) rychlém zajištění a eradikaci, 3) kontrole a dlouhodobém omezení, ale označuje ho za v podstatě defenzivní přístup. Doporučuje jít dál a přijmout opatření směřující k obnově druhů, přírodních stanovišť a ekosystémů, jež byly poškozeny IAS. Evropské státy sice přijaly částečná opatření vůči IAS, ale za ostatními vyspělými státy v této oblasti zaostávají. Strategie uvádí hlavní problémy IAS v Evropě, které představuje jako prioritní výzvy a příležitosti k řešení IAS.

Mezi hlavní problémy a výzvy Strategie se řadí nedostatek informovanosti o IAS, a to z mnoha hledisek. Jako problém vnímá nízké veřejné povědomí o ohrožení IAS, což se projevuje v malém tlaku na politiky k přijímání rozhodnutí v této oblasti. Za špatně dostupné a nedostatečné jsou považované i vědecké informace nezbytné pro detekci, analýzu rizik a pro další odborná opatření. Považuje za důležité odstranit nedostatky monitoringu, inspekce a karanténních opatření, které vedou k snadné introdukci a pohybu IAS. Přijímání opatření podle ní brzdí zastaralá a nevhodná legislativa a fakt, že nebyly dohodnuty prioritní cíle. Dále kritizuje neexistenci systému rychlého opatření a slabou komunikaci mezi vládními, státními i nestátními subjekty. Strategie si klade za cíl odstranění těchto úskalí, podpořit implementaci

[19] Například: norek americký (Mustela vison), ondatra pižmová (Ondatra Zibethicus), nutrie říční (Myocastor coypus), jelen sika (Cervus nippon)

[20] European Strategy on Invasive Alien Species, Rada Evropy, Štrasburg, 5. prosince 2003, T-PVS/Inf (2004)1

[21] Úmluva o biologické rozmanitosti: Hlavní zásady pro prevenci, šíření a zmírňování vlivů cizích invazivních druhů, které ohrožují ekosystémy, přírodní stanoviště nebo druhy, přiložené k rozhodnutí VI/23 (Haag, duben 2002)

opatření do národních legislativ a tvorbu dalších strategií ze strany státu, nebo jejich společenství. Strategie je především určená státům Rady Evropy, ale obrací se i na nestátní subjekty zapojené do ochrany přírody a lidského zdraví.

Strategie považuje zejména za nezbytné:

- Vybudovaní veřejného povědomí a získání podpory společnosti pomocí informačních a osvětových programů. Využívaní již běžících programů a jejich začlenění do problematiky IAS. Vzdělávání osob odpovědných za pohraniční kontrolu a karanténní opatření. Zapojení vládních i nevládních subjektů, které se orientují na úzce související oblasti jako zemědělství, lesnictví a akvakultury.

- Sběr, zpracovávaní a sdílení potřebných informací na základě vybudování národních databází, které je budou stále obnovovat. Jednotně propojit tyto sítě, aby se informace rychle šířily.

- Zajištění výzkumu a monitorování za účelem vyhodnocení největších nedostatků a zefektivnění opatření. Je důležité určit, jaké jsou jednotlivé cesty šíření a vypracovat metody pro predikci šíření.

- Vybudování jednotného právního rámce a určit zodpovědné instituce, které by určily priority a podle nich vypracovaly komplexní strategii pro boj s IAS. Zhodnotit dosavadní právní úprav, posoudit jejich efektivitu a plně je využít pro boj s IAS. Postupně přijímat další opatření k zvýšení efektivity legislativních opatření. Při vytváření strategií komunikovat s jednotlivými zájmovými stranami, odborníky i s nevládními organizacemi.

- Začlenit do všech legislativních opatření a strategii především principy: 1) princip předběžné opatrnosti, 2) třístupňový hierarchický přístup (viz. výše), 3) ekosystémový přístup. Dále je nutné vycházet i z dalších zásad přijatých na základě rozhodnutí VI/23 CBD.

Zvláštní kapitolu Strategie věnuje specifickému problému Evropy, a to historickým introdukcím. Historické introdukce měly velký význam pro evropskou kulturu, protože Evropané po celá staletí dováží nové živočišné a rostlinné druhy za účelem zvyšování výnosů úrody, a pro chov nových druhů hospodářských zvířat. Tyto druhy v Evropě postupně našly své místo i ve volné přírodě a přeměnily své okolní ekosystémy. Strategie doporučuje

zachovat tyto druhy tam, kde obnova původního ekosystému není již možná a kde jejich zachování nebude představovat ohrožení původních společenstev. Je zde vyslovena priorita, aby lidské a finanční zdroje byly koncentrovány na eradikaci nedávných introdukcí IAS.

Za velmi obtížnou strategie považuje otázku, jak vynucovat provádění právních pravidel a vyvozování odpovědnosti v oblasti IAS. Nelze totiž použít běžné přístupy k přičítání odpovědnosti, neboť mezi introdukcí a škodou je velká časová prodleva, je zde nedostatek vědecké jistoty. Je těžké určit odpovědné subjekty jako zdroje introdukci, neboť je jich příliš mnoho a část IAS byla introdukována v souladu s dřívějšími normami. Strategie tak nabádá k vypracování širší odpovědnosti a přenesení nákladů na monitoring, prevenci a případné vymýcení IAS na subjekty odpovědné za introdukce. Počítá především s ekonomickými nástroji, jako jsou daně a povinné pojištění, které by byly určené všem subjektům, u kterých existuje riziko, že svou činností způsobí škody introdukcí IAS. V rámci národní legislativy podporuje přijetí trestních nebo administrativních sankcí za nelegální introdukci, přepravu, nebo držení IAS.

Prevence je jedno z hlavních témat Strategie a je považována jako nejvíce efektivní i ekonomicky nejvýhodnější přístup jak na mezinárodní úrovni, tak uvnitř jednotlivých států. Jako naléhavé se jeví potřeba sjednotit preventivní opatření jednotlivých sousedních států a využít již stávajících preventivních opatření z jiných oblastí, jako jsou ochrana zdraví rostlin nebo živočichů. Největší důraz pak klade na preventivní opatření týkající se vodních ekosystémů, neboť ve vodním prostředí je detekce IAS velmi obtížná, a ještě obtížnější je jejich eradikace.

Strategie v souvislosti s prevencí pojednává o záměrné a nezáměrné introdukci IAS, jenž obě musí spadat pod přísnou kontrolu a být podrobeny systému vyhodnocování rizik, které jsou s nimi spojená. Záměrná introdukce rizikových druhů má být podrobena povolovacímu procesu a má být ustanoven systém, který by analyzoval rizika spojená s introdukcí jednotlivých druhů. Na základě analýzy rizik mají být druhy zařazeny do seznamů podle stupně své nebezpečnosti. Aby se zamezilo neoprávněným a diskriminujícím překážkám na trhu, měly by být tyto postupy jednotné a v souladu s právem EU i s právem mezinárodním. Nezáměrná introdukce má být omezena prevencí u zdroje introdukcí IAS. Do této oblasti spadají pohraniční kontroly a karanténní opatření na hranicích, aby se již při importu přes hranice zabránilo vniknutí IAS na území státu. Za zdroj introdukcí strategie považuje i jednotlivé sektory lidské činnosti, které představují významné riziko introdukce IAS. Mezi ně

patří především lesnictví, zemědělství, zahradnictví, akvakultura, myslivost a mnoho dalších oblastí. Aktivity v těchto oblastech, u kterých hrozí nebezpečí rizik, by měly projít analýzou posouzení vlivů a rizik.

4. Nezbytnost právní úpravy invazivních nepůvodních druhů na úrovni EU

Pro Evropskou unii představují IAS významnou a rychle narůstající hrozbu pro původní biologickou rozmanitost, která s sebou přináší také ekonomické a sociální dopady, například v oblasti lidského zdraví, zemědělství a výroby potravin. EU v současné době vynakládá nemalé prostředky pro boj proti IAS a na odstraňování jimi způsobených škod. V roce 2008 se tyto náklady pohybovaly ve výši 9,6 – 12,7 miliard eur, avšak tento odhad je nejspíše podhodnocený, neboť mnoho zemí tyto náklady začíná teprve zjišťovat. Pro srovnání lze uvést, že USA na boj proti biologickým vetřelcům vynakládají okolo 80 miliard eur ročně.[22]

Spolu s klimatickou změnou IAS představují významné ohrožení biodiverzity, jelikož způsobují její negativní změny, které bude velmi obtížné odstranit. Negativní vliv IAS v EU dokládá i to, že ze 75 nejohroženějších evropských druhů zapsaných na Červené listině IUCN (Světový svaz ochránců přírody), jich je 65 ohroženo právě IAS. Narůstání hrozby IAS je podporováno několika faktory, které souvisí s ekonomickými, společenskými, geografickými a politickými charakteristikami EU. Z ekonomického hlediska je EU silnou a otevřenou ekonomikou, která je obchodními cestami spojena s celým světem. Právě silné napojení na mezinárodní dopravu a ekonomika bez vnitřních hranic podporují import a snadné šíření IAS. Volný pohyb osob a služeb ve spojení s vysokou životní úrovní obyvatel a hustotou osídlení posilují hrozbu IAS uvnitř EU.[23] Rychle se rozvíjející obchodní a dopravní činnosti tak rozšiřují možnosti šíření IAS a jelikož obchod spadá do výlučné pravomoci EU, měla by přijmout potřebná opatření. Seznam projektu DAISIE[24] určil v roce 2008 přítomnost 10 822 nepůvodních druhů v Evropě, z nichž 10% až 15% by mohlo mít negativní hospodářský nebo ekologický dopad a jejich počet nadále stoupá(viz graf č.1).

Evropská unie již přijala nástroje ke komplexnímu řešení hlavních faktorů ovlivňujících biologickou rozmanitost, jimiž jsou změna stanoviště, změna klimatu, neúnosné využívání zdrojů a znečištění. Avšak IAS jako poslední z těchto faktorů stále zůstávají bez komplexní

[22] Invazivní nepůvodní druhy, Fact scheet, Evropská komise, Květen 2009, CS
[23] Assesment to support continued development of the EU Strategy to combat invasive alien species. Institute for European Environmental Policy, November 2010
[24] Evropská databáze poskytující souhrnné informace o cizích invazivních druzích, DAISIE

právní úpravy a strategie. Evropská unie si je dnes vědoma ekonomických i sociálních dopadů a především dopadů na biologickou rozmanitost. Uznává, že v rámci EU fungují různá opatření na zamezení a kontrolu invazivních cizích druhů, ale přesto mohou v politice přetrvávat určité nedostatky. Podle sdělení Komise[25] by tomuto účelu měla být vypracována nejen komplexní strategie EU, jakož i konkrétní opatření včetně systému včasného varování.

Graf č.1

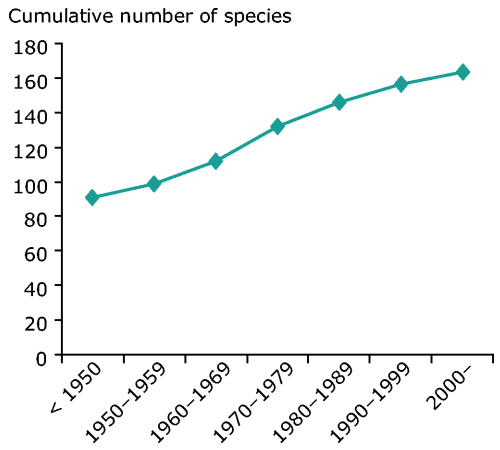

Zdroj: EEA, 2007

Právní úprava IAS v rámci EU se vyvíjela v návaznosti na přijímání opatření k ochraně biologické rozmanitosti. Již Strategie ochrany biologické rozmanitosti ES[26] z roku 1998 stanovuje, že „přítomnost nebo introdukce IAS může potenciálně vyvolat nerovnováhu nebo změnu ekosystému. IAS mohou vyvolat nezvratné změny původních částí ekosystémů, křížením nebo kompeticí s ostatními druhy. Společenství by mělo za použití principu předběžné opatrnosti předejít škodlivým vlivům na ekosystémy a odstranit rizika, které jsou s IAS spojené.“ Hlavy států a předsedové vlád EU v reakci na stoupající ohrožení světové biologické rozmanitosti přijaly na zasedání Evropské rady v Göteborgu v roce 2001 závazek „zastavit snižování biologické rozmanitosti“ v EU do roku 2O1O. Tento závazek se objevuje i v závazném 6. Akčním programu[27] s názvem *„Životní prostředí 2010: Naše budoucnost je v našich rukou“ („Environment 2010: Our Future, Our Choice“)* pro období let 2001-2010. Problematika IAS je v tomto dokumentu podřazena právě pod cíle a priority pro ochranu přírody a biologické rozmanitosti. Článek 6 odst. 2 písm. a) stanovuje, že „v oblasti biologické rozmanitosti se mají vytvořit opatření zaměřená na kontrolu invazivních cizích druhů, včetně cizích genotypů“. Významným dokumentem pro dosažení těchto cílů je sdělení

[25] KOM (2006) 216 v konečném znění, 22. 5. 2006
[26] KOM (1998) 42 v konečném znění
[27] Společné rozhodnutí EP a Rady 1600/2002/ES

Komise: „*Zastavení ztráty biologické rozmanitosti do roku 2010 – a v dalších letech*“[28] z roku 2006, ke kterému je přiložen „Akční plán EU pro biologickou rozmanitost do roku 2010 a na další léta“. Právě toto sdělení zařazuje mezi deset prioritních cílů potřebu vytvoření komplexní strategie omezení a kontrolu IAS, jakož i vypracování systému včasného varování.

Plán strategieEU pro invazivní druhy

Na základě tohoto konkrétního požadavku vznikl doposud nejvýznamnější dokument v EU, týkající se problematiky IAS. Tímto dokumentem je sdělení Evropské komise s názvem „*Plán strategie EU pro invazivní druhy“*[29] (dále jen „Plán strategie“) z roku 2008, jenž předestírá klíčové problémy IAS v EU a má sloužit jako vodítko při vytváření strategie EU pro invazivní druhy.

Plán strategie vychází z již popsaných strategii a principů přijatých na mezinárodní úrovni a zároveň považuje za nutné přistoupit k ratifikaci a provádění mezinárodních úmluv, které obsahují problematiku IAS. Přebírá i mezinárodně schválený „třístupňový hierarchický přístup“, neboť je efektivnější než následná opatření. V souvislosti s prevencí bylo označeno šest hlavních způsobů šíření: vypuštění, únik, kontaminující látka, černý pasažér, koridor a spontánní šíření. Pro omezení nebo zabránění šíření těmito cestami Plán strategie navrhuje posílit kontroly a inspekce na hranicích společně s postupy pro posouzení o vhodnosti dovozu nových komodit. Jako velký krok v oblasti prevence vidí přijetí Mezinárodní úmluvy o kontrole a řízení balastové vody a sedimentů z plavidel a vyzývá k její ratifikaci a provádění. Pro včasné zjištění, rychlou eradikaci, kontrolu a omezování IAS Plán Strategie doporučuje vytvořit efektivní monitorovací síť a pro rozsáhlejší oblasti má za vhodné vytvoření koordinačních eradikačních programů. Plán strategie uvádí i různé možnosti politiky vůči IAS, které ve svých úvahách začínají od zachování stavu nynějších opatření a vedou až k variantě přijetí jednotného zvláštního právního nástroje EU. Tyto varianty mají být předloženy odborné a politické diskuzi v rámci EU za účelem vypracování ucelené strategie.

Dosavadní mechanismy a dílčí právní úpravy IAS v EU[30]

Směrnice o zdraví rostlin

[28] KOM (2006) 216 v konečném znění, 22. 5. 2006
[29] KOM (2008) 789 v konečném znění
[30] Assesment to support continued development of the EU Strategy to combat invasive alien species. Institute for European Environmental Policy, November 2010, KOM (2008) 789 v konečném znění

Pro rozvažování nad kombinacemi jednotlivých variant musíme nejdříve určit klíčové prvky dosavadní úpravy IAS. Jeden z těchto základních kamenů tvoří Směrnice o zdraví rostlin (20OO/29/ES), která je zaměřena na prevenci proti zavlečení a rozšiřování organismů škodlivým rostlinám nebo rostlinným produktům. Směrnice je zaměřena především na ochranu zemědělských rostlin a lesnictví, ale zahrnula do svého seznamu i několik škodlivých organismů, jež ohrožují biologickou rozmanitost (*např.: háďátko borovicové*). EU na základě posouzení rizik zakazuje import a kontroluje pohyb těchto organismů nebo jimi kontaminované komodity a vytváří jejich seznam. Členské státy pomocí této směrnice mohou přijímat naléhavá opatření, jelikož disponují pravidly pro přenos informací, inspekci a kontrolu. Nedostatkem směrnice je, že její analýza rizik nebere v úvahu dopad na lidské zdraví biodiverzitu a nezabývá se přímými hospodářskými důsledky. Rozšíření směrnice o tyto prvky by umožnilo vtahovat pod ní širší okruh IAS, které by tak mohly být omezovány pomocí jejích mechanismů.

Ochrana zdraví zvířat

Další oblastí týkající se IAS jsou právní předpisy týkající se chorob zvířat a ačkoliv neobsahují přímou právní úpravu IAS, mohou se na IAS vztahovat, pokud přenášejí choroby zvířat. EU v rámci „Strategie EU v oblasti ochrany zdraví zvířat“ (EC 2007a) zahájila přípravu harmonizovaného rámce EU ohledně kritérií pro sdílení nákladů na opatření[31] a vytvořila úspěšný systém včasného varování, pomocí Notifikačního systému nemocí zvířat (*the Animal Desease Notification System*) a Veterinárního pohotovostního týmu (*the EU Vetrinary Emergency Team*). Principy obsažené v těchto opatřeních by měly být zohledněny i v budoucí strategii proti IAS.

Nařízení CITES

Úpravu IAS obsahuje i nařízení Rady č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi. Nařízení je základním právním předpisem EU provádějící závazky z úmluvy CITES (viz. výše), která je ve Společenství platná od 1. ledna 1984 na základě nařízení (EHS) č. 362/82. Článek 4 odst. 6 písm. d) stanovuje, že: „Komise může vyhlásit pro dovoz do Společenství všeobecná omezení nebo omezení týkající se určitých zemí původu, která platí pro živé exempláře druhů, u nichž bylo zjištěno, že jejich zavedení do přírodního prostředí Společenství představuje ekologické

[31] http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/strategy/docs/animal_health_strategy_cs.pdf

ohrožení druhů volně žijících organismů a planě rostoucích rostlin ve Společenství původních.“ Členské státy pomocí tohoto ustanovení mohou kontrolovat obchod s IAS, avšak, i přestože byly stanoveny inspekční a kontrolní postupy, neexistují pro ně dostačující postupy posouzení.

Habitatová směrnice a Směrnice o ptácích

Právní úpravu IAS můžeme najít i v souvislosti s ochranou evropské ekologické soustavy v rámci projektu NATURA 2000. Soustava Natura 2000 je tvořena dvěma směrnicemi a to směrnicí č. 147/2009/ES, o ochraně volně žijících ptáků (*dálen jen „Směrnice o ptácích*“) a směrnicí č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (*dále jen Směrnice o stanovištích*). Směrnice ve svém článku 11 uvádí závazek, „aby členské státy při vysazovaní druhů ptáků, jež se ve volné přírodě na evropském území členských států nevyskytují, nepříznivě neovlivnili místní rostliny a živočichy.“ Rovněž článek 22b Směrnice o stanovištích stanovuje povinnost členských států, že „při provádění směrnice zajistí, aby záměrné vysazení jakéhokoliv druhu do volné přírody, který není na jejich území původní, bylo řízeno tak, aby nedošlo k poškození přírodních stanovišť v jejich přirozeném areálu rozšíření nebo původních volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Jestliže to považují za nezbytné, členské státy takové vysazování zakážou.“ Ustanovení článku 6 Směrnice o stanovištích pojednává o posuzování vlivů projektů a plánů na tyto lokality včetně ptačích oblasti, které má sloužit k ochraně a péči o soustavu Natura 2000. Toto posouzení vlivů se týká i aktivit, které by mohly nést riziko introdukce, úniku, nebo vypuštění IAS, které by následně mohly ohrozit soustavu NATURA 2000.

Akvakultura

Významným krokem v oblasti IAS je taktéž nařízení Rady č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře, které představuje jedinečný, bohužel i ojedinělý, rámcový nástroj EU posuzující rizika záměrného vysazování druhů pro určité odvětví. Akvakultura je rychle rostoucí odvětví a v minulosti těžila z vysazování cizích druhů a z přemisťování místně se nevyskytujících druhů. Tyto druhy však měly negativní vliv na přírodní stanoviště a proto účelem tohoto nařízení je předejít negativním biologickým interakcím s původními populacemi a omezit šíření necílových druhů. Nařízení se nezabývá jen cizími a místně se nevyskytujícími druhy, ale upravuje i druhy, které můžou být pro vodní prostředí škodlivé a které jsou nezáměrně přesunuty spolu s vodním organismem, jenž je

vysazován nebo přemisťován, s výjimkou organismů způsobujících nákazu. Je zde vypracován povolovací systém, podle něhož každý provozovatel akvakultury zamýšlející vysadit cizí druh, nebo přemístit místně se nevyskytující druh, musí podat žádost o povolení k orgánu přijímajícího státu a předložit potřebnou dokumentaci dokládající, že záměr není v rozporu se zájmy nařízení. Nařízení požaduje i vypracování pohotovostních plánů, sledování vývoje a za určitých podmínek můžou povolovací orgány nejdříve nařídit pokusné vypuštění.

Rámcová směrnice o vodě

Další dílčí úpravou IAS je Rámcová směrnice o vodě (2000/60/ES), ale zavazuje členské státy, aby realizovaly všechna opatření k dosažení cíle dosažení dobrého stavu povrchových nebo podzemních vod, jehož dosažení je jejím cílem. IAS můžeme podřadit pod antropogenní negativní vlivy a svou přítomností představují ohrožení pro jednotlivé kvalitativní složky daného útvaru povrchové vody. Z tohoto důvodu by jejich přítomnost a negativní vliv by měly být brány v úvahu při určování ekologického stavu vod, z něhož by měla být vyvozena potřebná opatření.

Rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí

Rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí (2008/56/EC), která stanovuje rámec pro členské státy k přijetí nezbytných opatření k dosažení nebo zachování dobrého stavu mořského prostředí nejpozději do roku 2020. Směrnice uznává vnášení IAS jako velkou hrozbu a v příloze I je označuje za kvalitativní deskriptory pro určování dobrého stavu. V příloze III s názvem „*Zátěže a dopady*“ je vnášení nepůvodních druhů a přemisťování zařazeno pod biologické narušení.

Informační sítě

Pro přijetí efektivních opatření a strategií je nutné vytvořit provázanou informační síť, která by zajišťovala sběr dat o IAS v EU a umožňovala spolupráci mezi členskými státy. EU za tímto účelem v rámci šestého rámcového programu pro výzkum zahájila projekt DAISIE[32], jenž představuje evropskou databázi poskytující souhrnné informace o IAS. Tento projekt má za cíle vytvořit celoevropskou databázi IAS ohrožující pevninské, sladkovodní a mořské

[32] DAISIE: Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe

prostředí. Mezi jeho úkoly patří také vypracování analýz dopadů pro nejrozšířenější a nejnebezpečnější IAS. Dále shromažďuje zkušenosti jednotlivých členských států s IAS a vytváří tak součást systému včasného varování.[33] Na regionální úrovni je pak velice významná databáze NOBANIS [34] sdružující informace o IAS ze severní a střední Evropy. Mezinárodní databáze IAS pak vznikla v rámci mezinárodního programu GISP[35], který soustředí se na popis situace jednotlivých států a slouží k mezinárodní výměně informací v oblasti IAS.

5. Závěry a doporučení

Plán strategie již předestřel několik řešení jak reagovat na problémy vyvolané IAS v EU. Jednotlivé možnosti počítají se současným stavem beze změn, maximalizací stávajících právních nástrojů, úpravou stávajících právních předpisů až po jednotný zvláštní právní nástroj EU. V EU nyní probíhá diskuze, která z variant by nejlépe odstranila právní nejistoty a mezery, sjednotila postupy za účelem lepší koordinace mezi členskými státy, a přitom zachovala únosnou hranici správních a přímých nákladů. Výbor regionů na svém 80. plenárním zasedání v červnu roku 2009 vypracoval stanovisko, v němž se domnívá, že strategie řešení IAS může být účinná pouze na evropské úrovni a považuje za nezbytné, aby byla vypracována směrnice ad hoc.[36] Podobná ustanovení, můžeme najít i v závěrech Evropské Rady „*Hodnocení akčního plánu EU pro biologickou rozmanitost v polovině období a plán strategie EU pro IAS*“ 22. června roku 2009. Evropská Rada zde vyzdvihuje potřebu vycházet při přípravě opatření z mezinárodních úmluv a volá po přijetí jednotného rámcového opatření pro IAS, včetně přijetí jednotné strategie EU. Právě varianta zvláštního právního nástroje se zdá jako nejvhodnější k sjednocení společných cílů, terminologie, principů a zajistit, aby opatření byla v souladu s pravidly jednotného evropského trhu. Rámcová směrnice by nejlépe zajistila princip prevence i princip předběžné opatrnosti a rozvinula by odpovědnost v oblasti IAS zavedením principu znečišťovatel platí. Za vhodné se považuje i současně přijmout doprovodné nařízení pro import, pohyb a nakládání s IAS uvnitř EU.[37]

[33] http://www.europe-aliens.org/aboutDAISIE.do
[34] The North and Baltic Network on IAS, http://www.nobanis.org/
[35] Global Invasive Species Programme,
[36] CdR 22/2009 konečné znění
[37] Assesment to support continued development of the EU Strategy to combat invasive alien species. Institute for European Environmental Policy, November 2010

6. Seznam použité literatury

Damohorský, M a kolektiv. Právo životního prostředí – 3. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2010

Stejskal, V. – Vilímková, V. Zákon o obchodování s ohroženými druhy, Praha: Linde, 2005

Stejskal, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost, Praha: Linde, 2006

Kolektiv autorů. Biologická rozmanitost na Zemi, Praha: Scientia, 2004

Shine, C.- Kettunen, M.-Genovesi, P.- Essl F. Gollash – Rabitsh, W. – Scalera R. – Starfinger, U. – Brink, P. Assesment to support continued development of the EU Strategy to combat invasive alien species. Institute for European Environmental Policy, November 2010

Časopis ochrana přírody – ročník 66, číslo 1

Internetové prameny:

http://www.maweb.org

http://www.cbd.int/

http://chm.nature.cz/

http://www.oie.int/

https://www.ippc.int/

http://www.eppo.org

www.alarmproject.net

http://www.ramsar.org/

http://ec.europa.eu/

http://www.europe-aliens.org/

http://www.nobanis.org/

www.chm.nature.cz/

Podpis: Vojtěch Bašný